

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

3. Truth Commission Digital Collection / United States Institute of Peace. URL: <https://www.usip.org/publications/2011/03/truth-commission-digital-collection>.
4. Promotion of National Unity and Reconciliation Act 34 of 1995 / Truth and Reconciliation Commission. URL: <https://www.justice.gov.za/legislation/acts/1995-034.pdf>.
5. Hayner P. B. Truth commissions: a schematic overview. *International Review of the Red Cross*. Volume 88 Number 862 June 2006. P. 295 – 310.
6. Truth and Justice: Unfinished Business in South Africa. Report of Amnesty International & Human Rights Watch - February 2003 / Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org/en/documents/afr53/001/2003/en/>.
7. Truth and Reconciliation Commission of South Africa Report of 29 October 1998 / Truth and Reconciliation Commission. URL: <https://www.justice.gov.za/trc/report/execsum.htm>.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОСТАЧАННЯ ОЗБРОЄНЬ УКРАЇНИ ЗА ПРОГРАМОЮ ЛЕНД - ЛІЗУ

Стенка М. Б.

*студентка II курсу ННІ права
Сумського державного університету
Науковий керівник: Чурилова Т. М.
к.ю.н., доцент, доцент кафедри МЄППП ННІ права
Сумського державного університету*

В лютому 2014 року розпочалася російсько-українська війна. За даними ООН жертвами російської агресії в Україні стали понад 40 тисяч осіб. Ще майже 1,5 мільйона були змушені покинути свої домівки. Наслідком агресії РФ стало те, що у 2017 році Україна піднялася в рейтингу внутрішніх конфліктів та зростаючої політичної нестабільності, які є показниками можливої кризи уряду. Така політична нестабільність завдала шкоди економіці за рахунок зменшення інвестицій, зниження темпів зростання продуктивності, фізичного та людського капіталу тощо [1]. 24 лютого 2022 року РФ розпочала пряме повномасштабне вторгнення на територію України. Десятки населених пунктів потрапили під обстріли, тисячі цивільних загинули внаслідок дій російських військових, зруйнована інфраструктура, житло, нанесена непоправна шкода довкіллю, культурній спадщині. З початком масштабних бойових дій Україна отримала міжнародну фінансову, технічну та гуманітарну підтримку. Цивілізований світ об'єднався навколо України, розуміючи загрозу усьому світовому порядку.

Потужну підтримку Україні надали США, прийнявши законопроект S. 3522 «Акт про ленд-ліз на захист демократії в Україні від 2022 року» [2]. Законопроект S. 3522

одноголосно схвалили Сенат і Палата представників 417 голосами проти 10. Дев'ятого травня 2022 року Президент США Дж. Байден підписав його. Це дозволить застосовувати прискорені процедури забезпечення доставки озброєння для України.

Ленд - ліз – (англ. lend-lease, від lend – давати в борг і lease – здавати в оренду) – загальна назва системи надання одними країнами-союзницями по антигітлерівській коаліції іншим країнам-союзницям військової техніки, зброї, боєприпасів, спорядження, сировини, продовольства та послуг. Дослідження ленд - лізу в історичній ретроспективі дозволить продемонструвати переваги такої програми.

Першим одержувачем допомоги від США, у рамках ленд - лізу, була Великобританія. Згодом, підтримку отримав і Радянський Союз. Влітку 1940 року Британія зіткнулася з ізоляцією і можливою поразкою. Падіння Британії могло призвести до контролю Німеччини над Північною Атлантикою. Необхідність швидкого відновлення британських збройних сил була нагальною, але Британія більше не мала фінансових ресурсів, необхідних для придбання важливих військових матеріалів або засобів, щоб безпечно доставити їх до місця призначення. Саме угода про ленд - ліз відіграла важливу роль у ході цієї війни. Прихильники Німеччини вважали договір про ленд-ліз першим кроком США до участі у війні. Однак, незважаючи на це, у березні 1941 року договір про ленд-ліз все ж було прийнято, до того ж, обома палатами Конгресу [3].

У липні 1940 року, після суттєвих втрат у війні, новообраний президент Сполученого Королівства Великобританії звернувся за допомогою до президента США Франкліна Д. Рузвельта. Досягнувши певної згоди, США обміняли 50 есмінців на 99-річну оренду британських баз у Карибському басейні та Ньюфаундленді. Отже, розгорнулася велика зовнішньополітична дискусія щодо того, чи повинні Сполучені Штати допомагати Великій Британії чи зберігати суворий нейтралітет. У січні 1941 року Франклін Д. Рузвельт вніс до Конгресу законопроект про військову допомогу. Запропонований Рузвельтом план полягав у тому, щоб надавати в оренду чи на інших умовах будь-яку зброю та інші матеріали, які потребуватимуть будь-які країні, чия безпека життєво важлива для оборони Сполучених Штатів. Після двомісячних дебатів Конгрес США прийняв Акт про ленд-ліз та задовольнив потребу Великобританії у поставках військової допомоги, тим самим, дозволивши США підготовку до війни, яка при цьому офіційно залишалася нейтральною [4].

Значення ленд-лізу для перемоги у Другій світовій війні важко переоцінити, адже, саме в рамках програми ленд - лізу США надавали не лише літаки, танки та машини, а і американське паливо, їжу та взуття. Промислова потужність США виявилася вирішальною зброєю Другої світової війни. Пізніше ленд - ліз був припинений

президентом Труменом у вересні 1945 року. Після цього американська допомога дружнім країнам поєднувалася з програмою економічного відновлення, широко відомою як план Маршалла. [5].

Слід зазначити, що Друга світова війна дозволили США вивести економіку на новий рівень. Виробничі потужності за війну збільшилися на третину, на 32% збільшилося виробництво сільськогосподарської продукції. У 1945 році, частка США у світовому виробництві зросла до 60%, частка у світовому експорті – до 40%. За підсумками, США залишилися єдиною з розвинутих держав світу, чия економіка стрімко піднялася через зростання обсягів виробництва у кольоровій, хімічній, нафтопереробній, електротехнічній, автомобільній, літакобудівній та суднобудівній галузях [6].

Питання ленд-лізу для України, постало більше ніж як за місяць до початку повномасштабної війни. 20 січня його озвучила Конгресу США сенаторка Джин Шахін [7].

Палата представників Конгресу США 28 квітня 2022 року більшістю проголосувала за закон S.3522 - Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022, після чого він був підписаний президентом США Дж. Байденом. Відповідно до закону S.3522 «Президент може уповноважити уряд Сполучених Штатів передавати в оренду різні види військово – технічної допомоги уряду України або урядам країн Східної Європи, які постраждали від вторгнення Російської Федерації в Україну, щоб допомогти зміцнити обороноздатність цих країн та захистити їх цивільне населення від потенційного вторгнення або триваючої агресії з боку збройних сил уряду Російської Федерації.» Крім того, пункт (b) містить положення, відповідно до якого «не пізніше, ніж через 60 днів після дати прийняття цього закону, Президент повинен встановити прискорені процедури для доставки будь-якого озброєння, переданого в тимчасове користування або оренду уряду України за угодою, укладеною відповідно до підрозділу (a), щоб забезпечити своєчасну доставку» [8].

Серед інших положень, закон S.3522 дозволяє Сполученим Штатам надавати обладнання Україні без вимоги негайної оплати. Питання розрахунків розглядатиметься, скоріш за все, після війни, які можуть мати вигляд розстрочки платежу протягом певного терміну, або ж повернення справної вцілілої техніки та озброєння.

Договір, який дозволяє передачу в користування різного виду озброєнь за допомогою ленд - лізу, містить правила, які відрізняються від умов інших договорів оренди чи користування. Цей законопроект тимчасово скасовує певні вимоги, що пов'язані з повноваженнями президента надавати різні види озброєнь в оренду, а отже, дозволяє адміністрації президента приймати рішення негайно, без зайвої бюрократії,

голосувань по кожному пакету допомоги в Конгресі й Сенаті та скасовує правило щодо заборони перевищення строку оренди понад п'ять років.

Таким чином, потужна програма ленд – лізу, яку відновлює Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022 стане ще одним важливим інструментом підтримки українського народу в боротьбі за захист своєї країни та демократії від жорстокої війни, яку розв'язала РФ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Can political stability hurt economic growth?. World Bank Blogs. URL: <https://blogs.worldbank.org/endpovertyinsouthasia/can-political-stability-hurt-economic-growth> (date of access: 07.05.2022).
2. S.3522 - 117th Congress (2021-2022): Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022. Congress.gov | Library of Congress. URL: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/3522> (date of access: 07.05.2022).
3. Фрадінський О.А. Митні та логістичні аспекти здійснення ленд-лізу в СРСР. *Питання історії науки і техніки*. 2013. № 4. С. 57-68.
4. Lend-Lease. Holocaust Encyclopedia | United States Holocaust Memorial Museum. URL: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/lend-lease> (date of access: 07.05.2022).
5. Lend-Lease Act (1941). National Archives. URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/lend-lease-act> (date of access: 07.05.2022).
6. Журнал Інвестиції: практика та досвід науково-фахове видання України з питань економіки та державного управління. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2011/8.pdf (дата звернення: 07.05.2022).
7. Shaheen & Bipartisan Group Introduce Legislation to Counter Russian Aggression Toward Ukraine. URL: <https://www.shaheen.senate.gov/news/press/shaheen-and-bipartisan-group-introduce-legislation-to-counter-russian-aggression-toward-ukraine>
8. Text - S.3522 - 117th Congress (2021-2022): Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022. Congress.gov | Library of Congress. URL: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/senate-bill/3522/text> (date of access: 07.05.2022).